

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petih vrst & Din 2, do 100 vrst & Din 2.50, od 100 do 300 vrst & Din 3, večji inzerati petih vrst Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5.
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Nenaden preokret v mednarodnem položaju:

Mednarodna napetost naglo popušča

Hitler je dal francoskemu poslaniku glede Španije in Maroka zelo pomirljiva zagotovila in izrazil svojo pripravljenost za sklenitev mednarodnega sporazuma — Uvedba mednarodne kontrole in blokade španskih luk

Pariz, 12. januarja. Z. Napetost, ki je zavlada zadnje dni zaradi prodiranja Nemcev v španski Maroko, je sedaj naglo popustila in vse kaže, da bo prej, kakor pa se je sprva mislilo, prišlo do sporazuma glede nevtralizacije španske državlanske vojne. Na eni strani se je izkazalo, da so bile vesti o izkrcavanju nemških čet v španskem Maroku precej pretirane, na drugi strani pa sta general Franco in Hitler videla, da ne kaže izzivati novih mednarodnih komplikacij, ker bi se na ta način ustvarila strnjena mednarodna fronta, ki bi na mah preprečila vse njune namere. Na drugi strani pa ni dvoma, da se je Hitler moral ukloniti stališču nemških vojaških krogov, ki so odločno proti nadaljnjemu vmešavanju v španske zadeve, ker bi to lahko dovedlo do vojne, ki ji Nemčija ni dorela.

Včeraj popoldne je Hitler sprejel francoskega poslanika v Berlinu Francoisa Ponceta in mu dal zagotovilo, da je Nemčija pripravljena odpuščati se vsakemu nadaljnjemu vmešavanju v Španijo, če to store tudi Francija in Rusija. Razen tega je Hitler izrazil pripravljenost Nemčije skleniti s Francijo gospodarski sporazum. O tem je Poncet nato še podrobneje razpravljal z nemškim zunanjim ministrom Neurathom, nakar je sinoči odpotoval v Pariz, da poroča francoski vladi. V kratkem bi imel priti v Pariz tudi nemški gospodarski minister dr. Schacht, da bi začel gospodarska pogajanja.

Francija in Anglija sta sedaj pridno na delu, da izkoristita to popuščanje mednarodne napetosti. Ker je Francija tudi od španskih oblasti v španskem Maroku dobila zagotovila, da ne bodo dopustile izkrcavanja tujih vojaških oddelkov na maroškem ozemlju, smatrajo, da je ta incident v glavnem likvidiran. Ni pa dvoma, da so k temu največ pripomogli nagli vojaški ukrepi Francije in Anglije.

Med Londonom in Parizom se sedaj vrši živahna izmenjava misli glede organizacije uspešne mednarodne kontrole v Španiji, s katero naj bi se preprečilo nadaljnje pošiljanje orožja in municije, ob enem pa tudi vsak dotok prostovoljcev iz inozemstva. Angleška vlada predlaga izvedbo mednarodne blokade vseh španskih luk. Pri tej blokadi naj bi sodelovale vse države, ki so zastopane v londonskem odboru za nevmešavanje. Vojne ladje naj bi ustavile vsak sumljiv parnik, namenjen v španske luke in ga preiskale. V Londonu smatrajo, da bi bila taka blokada mnogo uspešnejša, kakor pa sama kontrola na španskih mejah, ki bi bila le težko izvedljiva. V načrtu so na to blokada že pristale poleg Anglije in Francije tudi Rusija in Italija, odgovor Nemčije pa se pričakuje vsak čas.

Francoski parlament se sestane jutri. Na prvi seji bo obravnaval zakonski predlog o prepovedi prostovoljcev za Španijo. Zaskon, ki ga je predložil deenčarski poslanec Debon, določa, da od dneva tega zakona, izgubi francosko državljanstvo vsak Francez, ki bi stopil v službo enega ali drugega španskega tabora v namenu, da sodeluje v državljanski vojni. Vsi francoski državljani, ki so že v Španiji, se morajo v roku enega meseca vrniti domov, sicer izgube francosko državljanstvo. Vsako nadaljnje nagovarjanje in zbiranje prostovoljcev se bo kaznovalo z ječo do 1 leta in z globo do 10.000 frankov. Ta zakon bo stopil v veljavo takoj, ko izda slične ukrepe tudi Nemčija in Italija. Anglija je že prepovedala prostovoljce, prav tako pa je tudi Amerika izdala ukrepe, da prepreči vsak nadaljnji dotok prostovoljcev iz Amerike. Rusija je pripravljena izdati slične ukrepe kakor Francija, če isto storita tudi Nemčija in Italija.

Današnji francoski listi dokaj bolj optimistično presojajo položaj, kakor so zadnje dni. Naglašajo pa slej ko prej, da je v glavnem odvisno od Rima iz Berlina, ali bo prišlo do uspešnega sporazuma. Rim in Berlin sta doslej dala že celo kopico zagotovil, sedaj pa je napočil čas, da svoje besede spreminita v dejanja.

V Angliji prepovedano nabiranje prostovoljcev

London, 12. januarja. W. Angleška vlada je prepovedala vsako nabiranje prostovoljcev za Španijo ne glede na to, v kateri tabor so namenjeni. Zabrane je vsak odhod prostovoljcev v Španijo in jih nobena angleška ladja na sme sprejeti na krov. Kršitve prepovedi se bodo kaznovale z zapornim do 2 let in globo do 800 funtov. Lahko se izreče tudi zaporna in denarna kazen.

Francoski in angleški varnostni ukrepi

Polisluzbeni »Populaire« poroča, da bo francoska vlada poslala generalu Francu še eno, ostrejšo protestno noto, kakor pa je bila ona, ki je bila včeraj izročena zastopniku nacionalistične vlade. S tem hoče za vsako ceno preprečiti nadaljnje prodiranje Nemcev v španski Maroko.

V Španiji se bore Rusi in Nemci

Pred novo Francovo ofenzivo na Malago

Pariz, 12. januarja. r. Dočim je pred Madridom ofenziva generala Franca v zastoju in se omejuje zgolj na topiško obstreljevanje in bombardiranje postojank vladnih čet z letal, pripravlja general Franco novo ofenzivo na jugu pred Malago. Tu se zbirajo novi oddelki, pretežno sestavljeni iz nemškega vojsstva. Položaji vladnih čet okrog Malage so močno utrjeni zlasti pri Estoponi in Marbelu. Tu so razmešeni močni oddelki tujke brigade, sestavljeni po večini iz Rusov. Bitka bi se imela pričeti vsak čas. Toda to ne bo spopad med španskimi nacionalisti in španskimi republikanci, nego spopad med Nemci in Rusi.

Gibraltar, 12. januarja. AA. Pričakuje se nacionalistična ofenziva proti Malagi. Nacionalistične čete se naglo zbirajo okoli mesta. Stejejo okoli 3000 mož in menijo, da bodo naletele na ruske čete, ki so zelo dobre opremljene. Iz La Lineje in Algeciras poročajo, da so se na ulicah pojavili nemški vojaki in častniki. Prebivalstvo je v skrbah, da ne bi ti kraji prišli pod tuj oblast.

Prekinjena pogajanja o zamenjavi ujetnikov

Bayonne, 12. januarja. AA. Iz Bilbao poročajo, da so se izjalovila pogajanja o zamenjavi ujetnikov. Neuspeh pripisujejo nepopustljivosti burške vlade, kar je v vsej baskovski pokrajini zbudilo ogorčenje in zgražanje, tem bolj, ker ni hotela pristati niti na izmenjavo civilnega prebivalstva. Baskovska vlada je predlagala kot posredovalce britanskega poslanika, enega izmed delegatov francoske republike in bayonskega škofa, kar pa je burška vlada prav tako odklonila. Delegati baskovske vlade so izrekli svoje obžalovanje zaradi prekinitve razgovorov, pri katerih so pokazali mnogo dobre volje za omiljenje vojne.

Organizacija nemških prostovoljcev

»Oeuvre« poroča, da je bil v nemškem zunanjem ministristvu ustanovljen poseben oddelki za Španijo pod vodstvom generala Wilberta, ki je imenoval generala Sperleja, prejšnjega komandanta 5. letalske divizije v Monakovem, za poveljnika nemških prostovoljcev v Španiji. Nemškim prostovoljcem je dodeljeno mnogo nemških oficirjev, ki imajo predvsem nalogo poročati nemškemu generalnemu štabu o uporabi nemškega vojnega materiala. Nemški oddelki v Španiji so sedaj razdeljeni v tri skupine, ki imajo svoje nazive po Hitlerju, Nemčiji in Göringu.

»Populaire« poroča, da je španska nacionalistična vlada na zahtevo generala Faupela, diplomatskega zastopnika nemške vlade v Burgosu, sklenila odpustiti iz nacionalistične vojske vse francoske prostovoljce, ker je po nemškem mnenju nastala nevarnost, da bi pošiljali svoji vladi podrobne informacije o nacionalističnih silah. Bržkone bodo izgnani iz španskega nacionalističnega ozemlja tudi vsi francoski novinarji.

Japonci zanikajo izkrcanje japonskih čet

Tokio, 12. januar. AA. Uradno se zanikajo vesti, da bo čez nekaj dni prišlo več tisoč Japoncev v Španijo. V Tokiju tudi ničesar ne vedo o kakšni misli japonskih častnikov, ki naj bi na mestu pronic položaj.

V ostalem v Ceuti se niso opazili nemških vojakov, zato pa se še nadalje vršijo priprave za sprejem večjih nemških oddelkov. Francoska vlada bo v svoji drugi protestni noti naglasila, da bi bila prisiljena začeti protiakcijo, če bi nemške čete prišle v Maroko.

Francoski vrhovni komisar v Maroku general Nogues je v sporazumu z vojaškimi oblastmi v Alžiri pripravil že vse potrebne ukrepe za francosko intervencijo.

Prav tako je angleška vlada odredila pripravljenost za vse sredozemsko brodovje. V Gibraltar je že prispela velika oklopna ladja »Queen Elizabeth«, vojna ladja »Sussex« pa je na poti tja. V Casablanca je prispelo več francoskih torpedov, ki jih smatrajo za sprednje straže velikega francoskega atlanskega vojnega brodovja. Angleži imajo sedaj na Sredozemskem morju štiri admiralske vojske ladje, v Gibraltarju samem pa še posebej dve veliki vojni ladji in več manjših.

Daranyi pri Schuschniggu

Dunaj, 12. januarja. AA. Predsednik madžarske vlade Daranyi je dopoldne obiskal zveznega kancelarja dr. Schuschnigga, nato pa kmetijskega ministra Mandorferja in prosvetnega ministra Pernterja. Po teh obiskih je odpotoval v Budimpešto, Daranyi se je mudil v Avstriji več tednov na počitnicah.

zarota na Japonskem

Tokio, 12. januarja. AA. Notranje ministristvo je objavilo, da so aretirali 350 komunistov, ki so že dalje časa pripravljali prevrat ne le na Japonskem, temveč tudi na Formozu, v Koreji in Sanghaju. Nameravali so uničiti važne vojaške naprave in železniške proge ter zasesti radijske postaje, njihov načrt pa so oblasti pravočasno preprečile.

Zahteve flamskih katoličanov

Bruselj, 12. januarja. O. Deželna zveza flamskih katoličanov je imela v Luovainu svoj 18. kongres. Na kongres je prišel tudi kolonijalski minister Rubens z zastopniki flamskih nacionalnih organizacij. Kongres je sprejel resolucijo, v kateri flamski katoličani zahtevajo popolno enakopravnost flamske akademije znanosti, popolno samostojnost flamskih radijskih postaj ter ločene vojaške enice za Flamce. V smislu tretje zahteve bi se moralo vojno ministristvo razdeliti v flamski in valonski odsek. Višji oficirji bi morali znati oba državna jezika.

Curij, 12. januarja. Beograd 10. Pariz 20.33.25, London 21.38, New York 435.375, Bruselj 73.45, Milan 22.25, Amsterdam 238.45, Berlin 175.05, Dunaj 78.75 do 81.30, Praga 15.24, Varšava 82.25, Bukarešta 3.25.

Ameriško javnost zopet razburja zločinski roparji otrok

V Tacomi so odvedli 10-letnega dečka in ga na zverinski način umorili, čeravno so prejeli zahtevano odkupnino

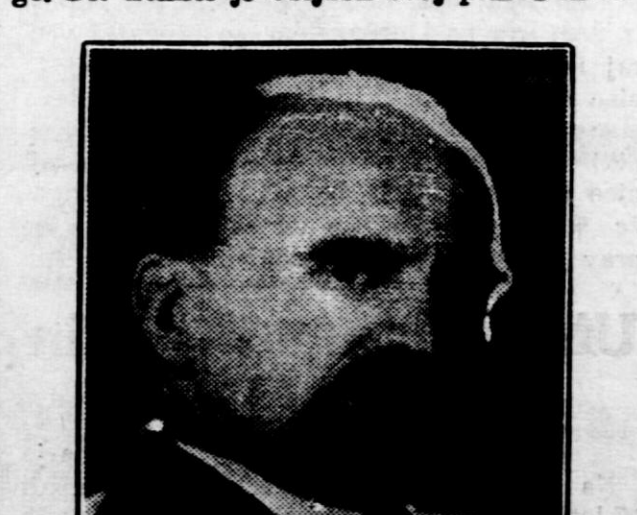
Newyork, 12. jan. AA. DNB: Blizu Evereca pri Washingtonu so našli strašno razmesarjeno truplo nekega dečka. Policija je kmalu ugotovila, da je to truplo desetletnega sina peka Matsona iz Tacome, ki so ga gangsterji odpeljali pretekli teden in zahtevali od staršev odkupnino. Starši so položili gangsterjem 28.000 dolarjev odkupnine, vendar pa gangsterji niso držali svoje besede in so dečka pridržali pri sebi in ga očitno v mukah ubili. Ta umor je čisto podoben umoru Lindbergovega otroka. V vsej Ameriki je zaradi tega slučaja zavladalo ogromno razburjenje.

Truplo ubitega dečka Carla Matsona so prenesli iz Evereca v Tacome. Sodni medicinski strokovnjak je ugotovil, da je bil deček najbrž ubit v noči od četrta na petek.

Pregled na mestu, kjer so našli truplo, je ugotovil po sledovih v snegu, da je sam osea oseba prinesla tja dečka, ko je bil že mrtev. Nadalje je bilo dokazano, da so truplo pripeljali z avtomobilom, nakar ga je en sam ponesel nekoliko naprej po cesti. Oče ubitega dečka se je po oglasu v nekem listu spravil v zvezo z roparji deteta. Zadnji oglas je izšel v soboto. V tem oglasu je Matson odgovoril roparjem, da plača 28.000 dolarjem, samo če se mu dokaže, da je deček še živ. Matson je zaprosil federalno policijo, ki lovi »kidnapperje«, da naj ne posega v lov za roparji, ker je bil prepričan, da bi roparji otroka takoj ubili, če bi zaslužili, da jim je policija za petami. Javno pa je, da bo sedaj policija storila vse, da izsledijo zločince.

Dr. Peter Zenkel pride v Ljubljano

Ljubljana, 12. januarja. Ljubljanski župan dr. Adlešič Juro je na svojem zadnjem obisku v Pragi povabil v Ljubljano dr. Petra Zenkla, socialnega delavca in organizatorja v Pragi, da bi v januarju ali februarju imel tu informativno predavanje o socialnem skrbstvu mesta Praga. Dr. Zenkel je obljubil svoj prihod in si naše socialne delavce o napredku socialnega skrbstva v Čehoslovski, zlasti še v mestu Pragi.

Dr. Peter Zenkel je velik socialni delavec in reformator, občinski svetovalec in referent za socialno skrbstvo v Pragi. On je vodilni človek v socialnem skrbstvu prške občine. Zato bo njegovo predavanje pod naslovom: »Praga, mati svojih občanov«. — O duhu in načelih socialnega skrbstva mesta Praga. Svoje predavanje bo spremljal s posebnim, dve uri trajajočim filmom, v katerem bo prikazal socialne ustanove mesta Praga, predvsem tzv. Masarykove domove. Spodbetka prikazuje zgodovino in razvoj socialnega skrbstva v Pragi; prikazuje prizore socialne bede, ki jih je sam doživel in fotografiral po raznih predmestnih brlogih, kanaliz. itd. Potem pa prikazuje gradnjo Masarykovih domov in njih množestvilne socialne ustanove, ki so edinstven primer socialnega skrbstva v Evropi. Ti domovi so tudi velika, morda največja zasluga prizadevanja dr. Petra Zenkla.

Dr. Peter Zenkel pride v Ljubljano 17. januarja. 18. januarja zvečer bo imel ob pol 7 do 9. ure javno predavanje v veliki uni-onaki dvorani. Naslednjega dne t. j. v torek ob 9. uri dopoldne si bo ogledal mestne socialne ustanove v Ljubljani. Popoldne ob 5. pa bo imel konferenco z vsemi predstavniki socialnega skrbstva in dobrodelnosti v dvorani mestnega magistrata.

Politični obzornik

Nauki in nasveti

»Obzore« objavlja uvodnik o čem drugem nego o hrvaškem vprašanju in sporazumu in pravi med drugim: Prvaki združene srbijanske opozicije so v svojih volilnih okrajih tolmačili narodu, kaj je hrvaško vprašanje in onemogočili gonjo proti Hrvatom v šumadiji... Prav isti posel so opravljali in še opravljajo samostalni demokrati v prečanskih krajih. A to je tudi velika naloga za JRZ, da ona poleg svojih strankarskih interesov in v službi države prične pri svojih volilnih s propagando ne samo s tem, da je treba rešiti hrvaško vprašanje, marveč da tudi pove, kako ga je treba rešiti. Tu je treba uravnovežiti razne strankarske osebnosti in časopise, ki se vedno pišejo v Jevtičevem duhu in vedno povdarjajo, da se manjšina mora pokoriti večini. V tem oziru se posebno odlikujejo gotova dalmatinska in bosanska strankina glasila, dočim se slovenski listi drže zelo obzirno in lojalno. Tu je treba zares uvesti nov duh pa tudi disciplino, ker bi sicer uveljavljenje demokratičnih svobod nič ne koristilo sporazumu, marveč bi samo še bolj razvnelo strasti... — Ker se je v zadnjem času dr. Vladko Maček energično otrese »Obzorov« mentorstva hoče »Obzore« sedaj osrečiti s svojimi nauki, navodili in nasveti JRZ. Pri tem ni brez interesa opazovati, kako se sedaj spoštljivo izraža o samostojnih demokratih, na katerih do nedavnega ni našel ne ene dobre dlake. Samostalcem pa najbrže ni prav nič leželo na tem, če jih »Obzore« hvali ali pa psuje.

Narodno predstavišstvo

Po poročilih iz Beograda ni gotovo, da bi se skupščina sestala že 20. t. m. Najbrže bo prva njena seja šele koncem meseca. Tu di senat bo sklican na kratko zasedanje v drugi polovici tekočega meseca. Do tega časa bodo delali samo skupščinski odbori. Finančni odbor se sestane že ta teden. Sredi meseca se vrne iz inozemstva tudi ministrski predsednik. Splošno se pričakuje, da se bodo takoj po njegovi vrnitvi pričela pogajanja med JRZ in dr. Mačkom. V nekaterih krogih so glede teh pogajanj veliki optimisti, dobro poučeni politiki pa ne prikrivajo prepričanja, da je do sporazuma v hrvaškem vprašanju še zelo, zelo dolga pot.

Shod JRZ v Ljubljani

glasila napovedujejo, da bo v nedeljo 17. t. m. v Ljubljani veliko manifestacijsko zborovanje JRZ. Poleg ministra dr. Mihe Kreka bodo na tem shodu govorili še drugi... Ni izključeno, da pride na shod še kaka druga vodilna osebnost JRZ. Shod se bo vršil v kinematografski dvorani hotela »Union«.

Razpust gasilske župe Kranj

Na novo imenovana uprava Gasilske zadjednice dravske banovine je razpustila gasilsko župo sreza Kranj sklicevaje se na to, da je bilo na novo osnovano sresko načelstvo v Skofji Loki, in odredila ustanovitev nove gasilske župe sreza Kranj in nove gasilske župe sreza Skofja Loka. Razrešen dolžnosti je bil celotni upravni odbor s starešino Antonom Kriznarjem, županom v Strážu, njegovim namestnikom Blažem Jegličem, tajnikom inž. Osvaldom Grosom in blaginjakom Jurjem Depoljem na čelu. V časni upravni odbor so bili imenovani: za starejšino advokat dr. Ig. Šilar v Kranju, za njegovega namestnika usnjat Fr. Golmajer v Trzinu, za tajnika B. Ivanc v Kranju, za blaginjaka Fr. Krizaj v Naklem, za odbornike pa A. Potočnik v Lužah, Fr. Sencic v Dupljah, Fr. Zupanc na Bregu in Fr. Bobnar v Voklem. Za likvidatorje dosedanje gasilske župe sreza Kranj so bili imenovani Josip Rupnik, starešina gasilske čete v St. Vidu, kot predsednik, advokat dr. I. Šilar v Kranju in organizat J. Matek v Skofji Loki kot člana. Značilno je, da upravni odbor gasilske župe sreza Skofja Loka še ni bil imenovan.

Besed je dovolj, a ni dejanj!

Skerbec-Sabothyjev »Gorenjec« pravi, da si danes stojita dve sili nasproti, ki hočeta človeku pomagati do lepšega in boljšega življenja — socializem in krščanstvo, in za trjuje, da je sedaj prišla ločitven duhov. Ko je vsestransko »osvetlila« pogubnost socializma, se postavlja v pozno pridigarja in toži: »Ko bi se uresničile velike zamisli papeških okrožnic, ko bi živeli bolj po naukih namestnika Kristusovega, ko bi vsak pri sebi začel najprej izvajati Kristusovo zapoved: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« drugačno bi bilo življenje na zemlji. Ne toliko lepih besed, ki se kmalu in prav rade pozabijo, več življenja, več Kristusovega duha nam je treba, duha ljubezni in pravice. Za tega duha pa se mora boriti najprej vsak sam pri sebi, potem v družbi in državi.« — Prav lepe besede so to, ni pa videti dejanj, a samo dejanja so, ki oživljajo. Da, »ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe«, kdo pa izvalja to prvo in glavno Kristusovo zapoved, ki je temelj vseh njegovih naukov, ali jo izvajajo listi, ki bi bili v to v prvi vrsti poklicani? Vnaprej se otrešajo vseh upravičenih očitkov naglašajoč: Ne glejte, kaj delamo, ravnamo se po tem, kar vas učimo! Tako ostane vse pri besedah, dejanj pa ni nikjer!

Na novo naštudirana „Hovanščina“

Prinesla nam je letos nekaj novih zasedb v partijah

Ljubljana, 12. januarja. Zadnje dni septembra 1934 smo imeli na našem odru premiero te grandiozne muzikalne drame genialnega ruskega skladatelja Musorgskega, kakor jo je dovršil in instrumentalno Rimski Korzakov. Senzacija je bila uprizoritev »Hovanščine« tudi pri nas saj je kakor »Boris Godunov« po svoji glasbeni in vsebinski strani dramatičnih in hriških prizorov izredna, velika in silno močna umetnina. Takrat smo večkrat obirno poročali o skladatelju in njegovemu delu, ki je našlo z našimi solisti, zbori in orkestrom, pa tudi z izjemno lepo in bogato opremo zelo lepo in tudi učinkovito uprizoritev.

»Hovanščina« je drama ruskega ljudstva, ruskega verskega fanatizma, mističizma čudovitih žrtv in groznih zločinov sposobne ruske ljudske duše. Zato je glavni znak njene glasbe ruskost in ljudskost. Vsa je nasičena z duhom ruske ljudske pesmi, njene melodije, ritmike in oblikovne značilnosti, dasi ni golo folklorna. Dejanje se godi v Moskvi l. 1682 v dobi, ko se Peter (kasneje imenovan Veliki) polasta oblasti ter se stara doba obupno bori z novim časom. Staroverci se rajši sami sežgo na ogromni grmadi, kakor bi se udali strelcem mlade »brezverske« carja. Zarota starega Hovanškega se zaključi z umorom mladi Hovanški pa se seže za Marto, svojo zavrženo ljubljeno. Vsekozi strasten fanatizem, ki ga danes težko razumemo, a je tipično ruski in se ponavlja v »sveti matjuški« ob vsakem prevratu.

Nanovo naštudirana in uprizorjena muzikalna drama je prinesla letos nekaj novih zasedb v partijah. Starega poveljnika strelcev, kneza Ivana Hovanškega igra in poje z močno efektnostjo R. Primožič; pred

dvema letoma ga je pel Marjan Rus. Mladega kneza Andreja Hovanškega je po Gošću prevzel Iv. Franci, ki je pel zlasti v zadnji sliki prav lepo, dočim je v prvi sliki preglasen, Varnonovjeva, zaupnika »kneza« Golicina pa je imel po Hribarju A. Kolacio in ga je podal še ustrežljivo.

Ostala zasedba je neizpremenjena. Zopet imamo izreden užitek ob sijajnem petju F. Golobove Bernotove, čije Marta je partija prav posebne pevke lepote. Njeni prizori in še zlasti v družbi z Betetom, ki poje in igra Dositeja, poglavarja sekte starovercev, z vsa krasoto svojega toplega organa, so viški vse opere.

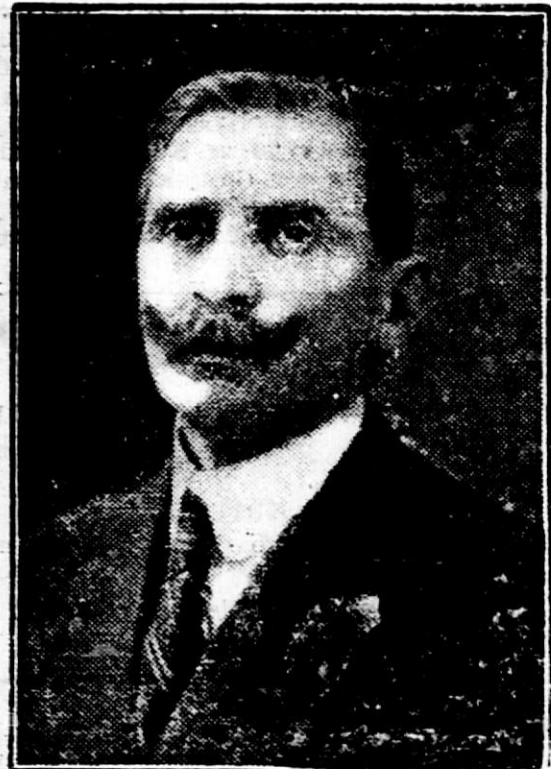
Prav dober, v igri in tudi v maski posrečeniš kakor pred leti, je knez Golici, ki ga izvaja St. Marček. Izvredna je kreacija Jankova bojarja Šaklovitega in je žela za silno arijo poseben aplavz. Zelo zanimivo figuro pisarja podaja Banovec zopet pevski in izraski odlično; Nemka, luteranka Ema je Iv. Ribičeva v prvi sliki zelo ustrezna, a strelce Kuska ima v A. Petrovičju glasovno in zunanje prav dobrega interpreta. Trije strelci so zopet Perko, Sekula in Jel-nikar ter so pevski lepo na mestu. Tudi zbori so se odlikovali.

Peta slika je letos izpuščena, vendar traja predstava še zmerom do četrta na 24. Dekoracije po osnutkih rajnega V. Ulanjeveva so že same zase vredne zanimanja. Raleni ples v četrtem dejanju pa je z divno čarodajno specialno postavitvijo. Predstava je izvajala dovolj navdušenega aplavza in ore režiserju C. Debevcu, kakor dirigentu Poljcu za lepo predstavo, še posebej za krasno predirje in nadigre vse priznanje. Žal, da poset ni bil tako velik, kakor bi delo zaslužilo.

Dr. Otokar Rybař

Ob današnji desetletnici njegove smrti

Ljubljana, 12. januarja. Danes pred desetimi leti je umrl v Beogradu bivši veliki buditelj primorskih Slovencev in naš poznejši dolgoletni diplomatski funkcionar dr. Otokar Rybař. Velike zaslugе, ki si jih je bil pokojnik pridobil kot slovenski politik in jugoslovanski diplomat nam narekujejo ob deseti obletnici njegove smrti nekaj spominskih besed, da oživimo spomin na moža, ki je pomagal oblikovati našo nacionalno zavest v časih tujega gospodovanja nad nami, pozneje pa odločno sodeloval pri postavljanju temeljev mednarodnega uveljavljanja naše mlade države.

Dr. Rybařa ni ugrabila smrt samo nam Slovincem in posebej našim primorskim Slovincem, temveč vsemu jugoslovanskemu narodu. Kakor je bil pred vojno v pravem in najlepšem pomenu besede »advokat« tržaških in istrskih Slovencev, med katerimi je živel in deloval od konca svojih študij l. 1888 do prevrata l. 1918, tako je bil po vojni in vse do svoje smrti

pravi advokat naše države v mednarodnem svetu. Tragika dogodkov po prevratu ga je sicer odrgala od nadaljevanja dela med ožjimi rojaki in mu s tem zagrenila marsikatero poznejšo uro, vendar pa ga ni strla.

Dasi je bil pokojni dr. Rybař po svojem očetu Čeh in je vso svojo študijsko mladost prebil na Dunaju, kamor so se njegovi starši preselili, ko je bil on sam še otrok, ga je vendar boj slovenstva na Jadranu tako zamamila, da je takoj po dokončanih pravnih študijah odpotoval v Trst, kjer je pri tamkajšnjem deželnem sodišču stopil v službo kot pravni praktikant. O svojem hrepenenju po Trstu je v jubilejni številki tržaške »Edinosti« dne 17. januarja 1926. sam zapisal med drugim: »Ob petdesetletnici »Edinosti« se mi vzbujajo lepi spomini na moja mladosna leta, ko sem daleč od domovine, bivajoč pri svojih starših na Dunaju in pripravljajoč se na svoj bodoči poklic, črpal iz »Edinosti« svežo navdušenost za slovensko stvar. Trst in njegova bližina in daljša okolica sta bila ideali mojih sanj, cilj mojih želja. In komaj sem dovršil študije, sem hitel takoj v Trst, da stopim tudi jaz v vrste mož, ki so tam delovali za prubo in napredek našega ljudstva.«

Skoro trideset let je stal nato dr. Rybař v vrstah odkritih in odločnih borcev za našo stvar ob Jadranu. Po odvetniškem izpitu se je kot tretji slovenski odvetnik nastanil v Trstu. Bil je član in odbornik vseh naših tamkajšnjih nacionalnih organizacij, med njimi dolgoletni član tržaškega Sokola. Seveda je vodil narodno borbo tudi na političnih tleh in je že l. 1901 prišel pri državnozborskih volitvah v ožje volitve z italijanskim kandidatom, kar je predstavljalo tedaj veliko afirmacijo našega življa v Trstu. Šest let kasneje je bil tudi res izvoljen in je od tedaj zastopal tržaške Slovence v dunajskem parlamentu vse do prevrata. Pri centralni vladi se je v zvezo boril predvsem za naše šolstvo na Tržaškem, v

Trstu samem pa se je ves posvetil organizacijskemu in gospodarskemu delu. Ustanovil je m. dr. »Splošno hrastilnico« in zadruge »Naš dom«, bil pa je tudi eden glavnih ustanoviteljev »Narodne delavske organizacije«, ki se je kmalu razširila iz Trsta tudi na druge slovenske pokrajine.

Ob prevratu je bil dr. Rybař predsednik tržaškega Narodnega sveta in pozneje član zagrebškega Narodnega vijeća, v katerem se je udeležil odločilnih sej dne 23. in 24. novembra. Bil je iskren in prepričan pristaša čim prejnjega narodnega zedinjenja in je znan njegov odločni nastop proti vsem pomislekom.

V decembru 1918 je bil dr. Rybař določen za člana naše delegacije na pariški mirovni konferenci, kjer je ostal do julija 1920 in reševal zlasti pravna vprašanja ter se še posebej pečal z ureditvijo jugoslovensko-italijanskih odnosov. Bil je

eden izmed naših najboljših pomavalcev zametanih pravnih mednarodnih problemov. Pozneje je kot delegat in strokovnjak nastopal pri nešteti naših pogajanjih z drugimi državami, v zunanem ministru pa je kot pooblaščen minister in poslanik vodil važni oddelek za mednarodne pogodbe. Pri vseh pogajanjih z Italijo je bil član naših delegacij, deloma tudi njih vodja.

V Trst se dr. Rybař po prevratu ni več vrnil, Naselil se je z družino v Beogradu, kjer je živel v srečnem zakonu s svojo gospo Inko, hčerko iz ugledne istrske narodne rodbine Kastelčeve. Ko je na današnji dan pred desetimi leti umrl v 62. letu starosti, smo izgubili Slovenci ne le enega izmed najboljših politikov in narodnih borcev, temveč enega izmed posebnih preizkušenih in spoštovanih slovenskih diplomatov. Slava njegovemu spominu!

Kako je padel španski prestol

Alfonz XIII. se je moral ukloniti mogočnemu valu republikanskega pokreta in zbežati v inozemstvo

Diktatura španski monarhiji ni koristila. General Berenguer, šef kraljeve vojaške pisarne, ki ga je bil Alfonz XIII. poklical v mesto Primo de Rive, je sprejel predsedništvo kakor bi bil sprejel poveljstvo v vojaški garniziji. Mož je kratkomočno izpolnil povelje. Toda bil je samo vojak in diktature ni znal spraviti s sveta. Zato je nehoti pripomogel k stritvi v socialističnem taboru in tako je pripravil tla novi revoluciji.

General Berenguer

O koncu monarhije se je v Španiji govorilo že proti koncu vladanja Primo de Rive. Naključje je hotelo, da je bila ostala v grobnici španskih kraljev v Escorialu ena sama krsta in le-to so kazali voditi tujcem kot zadnje domovanje Alfonza XIII. Na vprašanje, kam bodo polagali k večnemu počitku njegove naslednike, so ti uslužbenici kraljevskega doma odgovarjali, kakor da se to samo po sebi razume, da si s tem ni treba beliti glave, ker je Alfonz itak zadnji španski kralj. Zatrjevali so, da pride po njem republika, kakor da je to sklenjena, z zakonom določena stvar.

Generalu Berengueru je sledil v kratkem general Aznar, ki naj bi bil pripravil povratek k ustavi. Aznar je odpravil direktorij, poklical v vlado vse stare politike, omogočil povratek izgnancem in dal razpisati volitve v nove cortese. Liberalci so videli v tem najboljši način povratka k ustavi monarhiji in tudi monarhisti so si obetali od tega za prestol nekaj koristi. Toda socialisti so se tajno združili z meščansko levico, s katalonsko narodno stranko, komunisti in z delom katalonskih anarhistov. Tako združeni levicari so pripravili proglašenje republike.

Prilika se je ponudila ob občinskih volitvah. V pričakovanju skorajšnjih volitev v cortese niso pripisovali posebnega pomena občinskim volitvam 13. aprila 1931. Zato je tembolj presenetljivo politično javnost nenadno izpad republikanske koalicije, ki je dosegla pri volitvah ogromen uspeh. Po Španiji je zopet zavrsalo. Po vsej deželi so prirejali manifestacije za republiko. Čim dalje več je bilo spopadov s policijo in iz tega je sledilo sovraštvo do kralja. V imenu armade je proglasil na dan volitev general Sanjurjo, da bo ostala kralju zvesta in meščanska garda je skušala zatreti republikanski pokret. Toda republikanski duh se je širil liki lavina, meščanska garda ni mogla zadržati in republikanci

voditelji so pozvali kralja, naj zapusti državo, če noče, da izbruhne nova državljanska vojna. Generali niso imeli poguma za protinapad in tako ni preostajalo kralju nič drugega, nego odstopiti. — Presenetilo nas je vse to kakor vihar, — je pripovedoval pozneje v Parizu. — Nisem hotel, da bi tekla zaradi mene kri in nisem hotel ostati na prestolu, ki so ga preklinjali.

In tako je kralj v svojem kabinetu urejal listine in sežgal, cesar ni bil uničil Primo de Rivera iz dokazov o kraljevi krivdi na porazih v Maroku in raznih drugih neprijetnih zadevah, ki jih ni hotel videti upodobljene na svojem profilu v zgodovini. Ljudstvo je pa ta čas proslavljalo proglašenje republike. Potem je odšel kralj v drugo krilo palače, kjer ga je pričakovala pri čaju kraljica, Angležinja, ki ji je bil pripravil nekoč Madrid tako slaven in tako krvav sprejem. Stopal je skozi visoke, mogočne, razkošno opremljene dvorane, polne zlata, bronca, krasno brušenega stekla, zameta in svile. Stopal je mimo črnih dopsnih antičnih kipov, skozi kronsko dvorano, stopal je mimo razkošja in sijaja, ki so ga bili zbrali skozi stoletja mogočni vladarji in ki ga zdaj uničujejo letalske bombe in topovi generalov, ki so bili takrat pustili kralja na cedilu. Don Alfonso je imel mrtve, trudne oči, na ozkih ustnicah ponosnih ust Filipa IV. pa otožen smehljaj. Tako je bil presenetljivo podoben obrazu, ki ga je bil naslikal slikar v portretu Carlosa II., ki je bil neslavno zaključil dolgo vrsto španskih Habsburžanov.

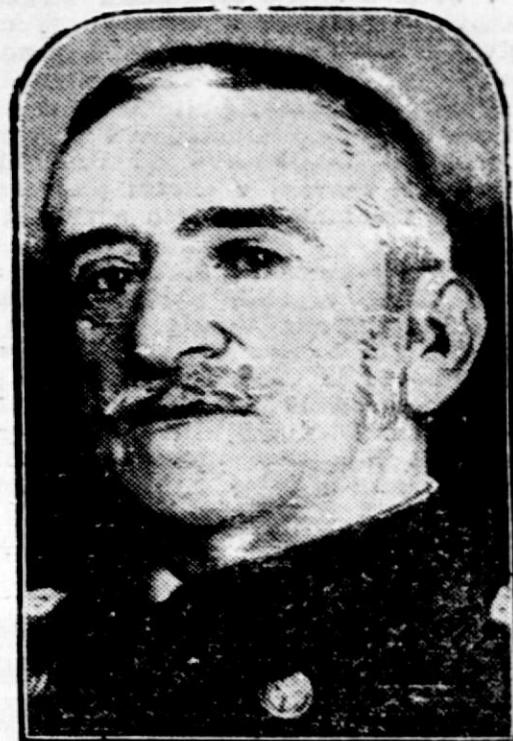

General Sanjurjo

Soba, kjer se je zaključilo bivanje Dona Alfonza v kraljevski palači, je bila obrnjena od razgibanega mesta. Njegovo francosko okno je odpiralo razgled po kraljevskem parku s krasnimi živimi mejami, na gozdove v ozadju in na prva pobočja Quaderame z zeleno modrimi hrastovimi gozdovi. Alfonso takrat ni imel smisla za pokrajinske lepote, pa tudi časa ni imel preveč. Pred palačo je tulila množica: »Smrt kralju!« Bežala je pred konji in sabljami meščanske garde in vsak hip so se mogla pojaviti letala Ramona Franca, brata generala Franca, ki je zdaj izval tako krvavo državljansko vojno. Takrat je bil Ramon republikanec in Don Alfonso se je zelo živo spominjal bomb njegovih letal, kako so nekoč padale okrog njegove palače. In tako je samo kratko sporečil svoji soprog, da je dal pripraviti priljago in da odpotuje v Francijo. V Cartageni ga

je pričakovala kraljica, da bi ga prepejela v Marseille. Mornarji se še niso bili uprili. Skrivaj kakor zločinec je zadnji bourbonski kralj zapuščal Madrid, takrat je glavno mesto španske republike.

Kraljev beg je razjarjeno množice pomiril in tako je mogla kraljeva soproga z otroci, ki je jamčila za njihovo varnost začasna republikanska vlada nemoteno odpotovati v izgnanstvo z vlakom s 40 kovčgi in 4 vagoni pohištva. Na krono je bil Alfonso v naglici pozabil ali pa mu ni bilo nič do nje. Znano je samo, da so jo pozneje našli v prazni omari, v vreči iz grobega zelenega blaga.

Admiral Aznar

Hladnega jutra 15. aprila je prispela kraljica z otroki v Pariz. Na kolodvoru Quai d'Orsay jo je pričakovala skupina Francozov, špancev in Južnoamerikanov, zastopnik prezidenta francoske republike, policijski prezident, nekaj sorodnikov in osebnih prijateljev, med njimi tudi bivša avstrijska cesarica Zita, ki jo je bila zadela enaka usoda že leta 1918. Pred polnočjo istega dne je prispel v Pariz tudi Don Alfonso. Republikanski Pariz je sprejel izgnanega kralja z rodbino enako gostoljubno, kakor je bil sprejel cesarski stolž Napoleon III. in njegovo soprogo Evgenijo, 60 let poprej pa Alfonsovo babico Izabelo II., ko jo je bila strmoglavila revolucija, iz katere je izšla prva španska republika. Morda mu je bilo v uteho, da je ležalo v razmeroma kratkem razdobju med prvo in drugo generacijo izgnanih španskih vladarjev v razvalinah 14 evropskih prestolov, med njimi pet cesarskih.

Londonska borza avtogramov

Na borzi avtogramov v Londonu se opaža zadnje čase porast cen ljubavnih pisem. Ne da se točno ugotovi, zakaj so naenkrat naš ljubavna pisma slavnih mož tako priljubljena, gotovo pa je, da so dosegli na vseh javnih dražbah baš ti spomini najvišje cene in da je bilo po njih največje povpraševanje. Oni dan so prodali na dražbi Napoleonovo pismo Josefini za rekordno ceno 1000 funtov Sterlingov. Beethovovo ljubavno pismo je šlo za 400 funtov Sterlingov. Izmed še živčih slavnih mož se cenj na borzi avtogramov najbolj Mussolini, od katerega se pa dobe v splošnem samo brezpomembne stvari.

Novi letalski rekordi

Januarsko zasedanje Mednarodne letalske federacije v Parizu bo končno odločilo o veljavnosti letalskih rekordov, sporocnih federaciji v lanskem letu. Vseh rekordov je 51, od teh 14 sovjetskih. Največ rekordov, in sicer 20, imajo Američani. To so skoraj sami rekordi sportnih letal, med njimi tudi štirje rekordi ambfibij. Italijanski piloti so dosegli 10 rekordov, od teh 8 na enem poletu. Piloti Mario Stoppani in Amelio Novelli sta letela na hidroplanu s tovorom dveh ton 2.000 km daleč s povprečno hitrostjo 310 km na uro, obenem sta pa prekosila hitrostna rekorda na 1.000 in 2.000 km brez tovara in s tovorom pol tone, eno tone in dveh ton. Anglija in Francija imata po tri letalske rekorde. Francoski letalec Detres ima višinski rekord 14.843 m, Anglež Swain pa 15.323 m.

V razredu C (suhozemna letala) je pripadlo od 14 rekordov 12 ruskim letalcem. Pet jih je dosegel Kokkinaki, 4 major Jumašev, po 2 Njuhtikov in Lipben, enega pa Aleksejev. To so bili sami poleti s koristno obtežitvijo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Georges Ohnet:

ZADNJA LJUBEZEN

Roman

— Tem večja čast zame, milostiva. In sami lahko vidite, kako prijetna mi je ta zavest.

Te besede je izgovoril v zadregi in oči so se mu zaiskrile, kar je kneginja takoj opazila. Upirala je vanj svoj jasni in vprašujoči pogled. Videla ga je pred seboj elegantnega, uglejenega in ponosnega, lepo rascenega, visoko vzravnega in zapeljivega s pogledom sivih oči pod dolgimi trepalnicami in z bujnimi temnimi lasmi. Podoben ni bil nobenemu moškemu, ki jih je bila vajena videti okrog sebe. Začutila je prijetno toploto v svojem srcu. Rada bi mu bila povedala kaj prijetnega, priskrbenega. Bila je vsa srečna. Vpraševala se je: Kaj se pa godi z menoj? Kaj me je tako močno prevzelo?

Baron ji je priporočeval o svojem prihodu na Dunaj, o svoji osamljenosti v tem velikem mestu in o radosti, ki jo je začutil, ko ga je princesa tako prijazno sprejela.

Princesa ga je poslušala, z nobeno besedo ga ni hotela motiti, kakor da se ne more navziti godbe njegovega glasu. Ni ga gledala, boječ se, da bi se s svojim pogledom ne izdala, le njene oči

13

so se lesketale v solzah. Pripovedoval ji je o svoji rodbini, o svoji materi, ki ji je bil edini sin in ki se je zelo težko poslovala od njega. Ko je pa izgovoril ime ene svojih tet, ga je jela podrobno izpraševati, dokler ni odkrila sorodstva med rodbino de Fontenay in rodbino Schwarzburg. Vsa srečna, kakor da mu je postala s tem še bližja, je vzklisknila:

— Kdo bi si mislil, da ste bratranec mojega moža!

Baron je pa odgovoril smeje:

— Sorodstvo med nama bi lahko dalo ljudem povod za razne govorice, prijateljskih vezi pa ne more nihče pretrgati.

V tistem trenutku se je pomirila in obvladala kakor da je odkrila vzrok nenadne simpatije do mladega moža. Kmalu je vstopil Waradin in ne da bi se zmenil za grofa, se je obrnil k princesi, rekoč:

— Vaše poslanstvo je izpolnjeno.

— Dobro, — je odgovorila princesa z izrazom nezadovoljstva na obrazu, — toda lahko bi mi bili to povedali v francoski. Pozabila je, da je dala slab zglede majorju v trenutku, ko je grof vstopil v ložo. Toda čutila je skrivno željo po dražiti svojega čestitca vprico svojega novega prijatelja. Položaj je rešil Armand, rekoč:

— Milostiva, če želite to zavoljo mene, se kar pomirite, saj mi gro nemikna gladko in rad govorim v tem jeziku.

Waradin je namreč obvi in se vprašal, ali ni bilo v besedah mladega moža proti njemu na-

perjene osti. Toda princesa mu ni dovolila dolgo razmišljati. Nasmehnila se je zopet prijazno in se obrnila k obema gospodoma, rekoč:

— Gospoda, dovolite, da vaju medsebojno predstavim: Gospod grof Waradin, major telesne garde, gospod grof de Fontenay, ataše francoskega poslanstva. In z rahlo ironijo je pripomnila: bratranec po mojem možu.

Major se je zdrlil kakor bi hotel vprašati: Od kod se je pa naenkrat vzela ta bratranec? Vendar ga je pa pozdravil dokaj vljudno in zamrmral tudi sam nekaj prijaznih besed, na katere mu je tudi Armand zelo prijazno odgovoril. Princesa je bila videti zadovoljna, da sta se tako hitro seznanila in na pragu salončka pred svojo ložo je dejala:

— Za nočjo bo dovolj godbe, vrnem se. Ali hočete, da vam ponudim skodelico čaja?

Ko se je Armand priklonil in znak soglasja, je dejala:

— No, dobro spremito me do kočije. In čez četrte ure pridite k meni. Morda srečate tudi kneza, ki se je med tem vrnil. Pričakujem ga danes, veseli se ga, če se bo mogel seamaniti z vami.

Odišil so iz gledališča. Waradin je spremljal princezo, Armand je pa odhitel v poslaniško ložo po svoj kočuh. Kočija ga je pripeljala pred palačo v Herrergasse. Bil je presenečen nad razkošjem tega starega plemiškega sedela, ko je stopal po krasnih stopnicah. Kakor v vseh starih palačah predmestja Saint-Germaine, je tudi tu povsod nalepljeno sledov stoletnega bogastva. Tu se je še

posebno poznalo, kako visoko se cenijo stare tradicije.

Prišel je v veliko vežo, kjer sta mu dva laka-pa pomagala odložiti plašč. Skozi široka odprta vrata, za katerimi se je odpiral pogled v celo vrsto napol razsvetljenih soban, ga je odvedel nekaj v velik salon. Komaj je imel toliko časa, da se je malo ozrl naokrog in občudoval krasne slike iz dobe Ludvika XVI. na stenah ter razkošno pohištvo iz pozlačenega lesa in polne omare dragocenega porcelana, ko je zašla bližajoča se glasove. Vstopila je princesa v spremstvu starca sivih las in sive brade. Mlada žena je stopila svojemu gostu naproti in mu prijateljsko podala roko, rekoč:

— Kakor sem pričakovala, mi je napravil moj mož veselje, da se je vrnil nočjo. Pokazala je knezu na Armanda, rekoč: Grof Armand de Fontenay — Cravant.

— Bodite mi srčno pozdravljeni, grof. Princeza govori o vas že kot o svojem prijatelju. To je čast, ki je ona nikoli ne zlorablja. Bodite prepričani, da bo znala ceniti vaše prijateljstvo.

Vse to je bilo rečeno z glasom vljudne prijaznosti za tujca in globokega oboževanja za ženo. Grof je takoj opazil veliko družbeno uglejenost sivolasega kneza. Stal je pred pravim kavalirjem, pred možem redkih osebnih vrtilin. Občudoval je njegovo krepko postavo in njegove žareče oči. Komaj se jima je zahvalil za prisrčni sprejem, ko je vstopil major. Grof je takoj uganil, da knez sicer trpi Waradina, da ga pa nima rad.